

הנדון: התנגדות עמותת עתיד בעניין תכנית הממשלה לשילוב "מטפלים" ללא הכשרה אקדמית במקצועות הפרא-רפואיים במסלול העוקף את חוק הסדרת העיסוק במקצועות

לאחרונה פורסם כי המפלגות החרדיות והליכוד הגו תוכנית לשילוב של חרדים בתעסוקה - בעיקר במגזר הציבורי, והתוכנית תעוגן בהסכם הקואליציוני. סעיף 7 בתוכנית קובע כי הממשלה תקדם חוקים מיוחדים להכשרת "מטפלים", שיוכלו לעסוק במקצועות הבריאות בקהילה בלבד ללא תואר אקדמי ועם הכשרה מקצועית שתיתן להם בידי מוסדות להכשרה מקצועית. גם ללא תואר ראשון.

מטרת ההצעה הינה לקבוע הוראת שעה שתאפשר קליטה בשוק העבודה של מקצועות הבריאות השונים לתלמידים ולתלמידות בוגרי מוסדות להכשרת מורים שיסיימו לימודים במקצועות הבריאות, זאת ללא תואר אקדמי ייעודי כפי שנדרש בחוק כיום. במילים אחרות, לפי הצעה זו, כל סטודנט שהוכשר כמורה בסמינר למורים ואשר ייתכן ולמד מקבץ של קורסים בנושאי בריאות, לא יידרש לתואר אקדמי מקצועי ייעודי על מנת להיות רשאית לעסוק בטיפול בריאותי במקצועות הבאים: ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, טיפול בהפרעות בתקשורת, תזונה, קרימינולוגיה קלינית, פודיאטריה, פודיאטריה ניתוחית וכירופרקטיקה. למרות שמדובר בהצעה גורפת שיש לה השלכות רחב חמורות על בריאות הציבור בכל מקצועות הבריאות הנ"ל, עמותת עתיד – עמותת הדיאטנים והתזונאים בישראל - מביעה בזו את התנגדותה הנחרצת לתכנית זו בהתייחס למקצוע התזונה מהנימוקים הבאים:

1. מקצוע התזונה הינו תחום פארא-רפואי הכרוך בין השאר בטיפול תזונתי בחולים במסגרות הבריאות השונות – בתי חולים, קופות חולים, מוסדות בריאות הציבור ועוד. הדיאטנית הקלינית עוסקת בין השאר בטיפול בחולים המאושפזים בטיפול נמרץ, חולים המסתייעים בהזנה פאראנטרלית (תוך ורידית), חולי מחלות לב וכלי דם, חולים נפרולוגיים, חולי סוכרת, חולים שעברו התערבות כירורגית, תינוקות, פגים ועוד. כל טעות מקצועית בטיפול תזונתי בחולים אלה ואחרים עלולה לעלות בחיי אדם או לגרום להחמרה במצבם. לשם כך קבע חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות תנאי יסוד לקבלת רישיון לטיפול תזונתי הכוללים: תואר אקדמי ראשון בתזונה, הכשרה מעשית (סטאג') שנמשך כחצי שני בבתי חולים ובבריאות הציבור בקהילה, ועמידה בבחינה של משרד הבריאות. הצעת החוק מייתרת את התואר הראשון הייעודי בתזונה שהינו הבסיס לכל תהליך ההכשרה המורכב של דיאטנית קלינית. מטבע הדברים שום הכשרה מקצועית או אקדמית לא יכולה להחליף את התואר הראשון בתזונה הנדרש לצורך הטיפול התזונתי.

2. חברי הכנסת הנכבדים המציעים את ההצעה מסתמכים בדברי ההסבר שלהם לכאורה על תקדים לפיו "בחוק נקבעה הוראת שעה שאפשרה לעולים חדשים להיקלט בשוק העבודה גם ללא תואר אקדמי". טיעון זה הינו לא מדויק בלשון ההמעטה. בתיקון מס' 4 לחוק (התשע"ו – 2016) שנועד לסייע לעולים חדשים להשתלב במקצועות הבריאות נקבע כי "המנהל רשאי להעניק תעודה במקצוע בריאות למי שיש בידו תעודה המעידה על סיום לימודיו מחוץ לישראל במקצוע בריאות...". זאת על ידי "מוסד להשכלה גבוהה או היה מוכר על ידי הרשויות המוסמכות באותה מדינה כמוסד ללימודי תעודה במקצוע הבריאות, והכול לפי הדין החל במדינה שבה ניתנה התעודה". למעשה מדובר בהכרה בתואר ראשון מקצועי מחו"ל. יתירה מכך, גם כאן נקבע כי "המנהל, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, רשאי לדרוש מהמבקש להשלים את לימודיו ולעמוד בבחינות שהורה, כתנאי להכרה במכלול לימודיו לפי פסקת משנה זו". במילים אחרות מדובר באישור זמני שניתן לעולים מצרפת שהגיעו עם תואר אקדמי מתאים מחו"ל ושנדרשו להשלים את הכשרתם בארץ ולעמוד בבחינות משרד הבריאות טרם קבלת רישיון העיסוק במקצוע הרפואי הרלוונטי. על פניו ברור כי תקדים זה כלל אינו רלוונטי להצעת החוק ולא יכול לשמש כ"גזירה שווה".

3. חברי הכנסת הנכבדים, מציעי התכנית, ממשיכים ומסבירים את הצורך לכאורה בהצעת החוק שלהם בנימוק הבא: "תיקון זה יסייע לפתור את המחסור בכוח-אדם שיש במקצועות אלו. כתוצאה מהמחסור בכוח אדם במקצועות אלו נפגעים ילדים הזקוקים לעזרה ולסיוע כאשר אין מספיק צוות שיטפל בהם". לא מיניה ולא מקצתיה. בתחום התזונה אין מחסור בכוח אדם (יש מחסור בתקנים בבתי חולים וקופות החולים אולם אין מחסור בכוח אדם המוכשר מקצועית ושיכול למלא תקנים אלה). יש בארץ חמישה מוסדות להשכלה גבוהה שמלמדים תואר ראשון בתזונה ואלה מספקים בכל שנה לשוק העבודה בישראל מאות דורשי משרה המוכשרים לטיפול תזונתי במוסדות השונים. יתירה מכך, מסיימי התואר הראשון מוצאים את עצמם ממתנים כשנתיים עד שמערכת הבריאות מצליחה לספק להם מקומות להכשרה המקצועית (סטאג'). מטבע הדברים כי הצעת החוק לא רק שתוריד באופן מסוכן את רמת הדיאטנים הקליניים בארץ אלא שהיא תפגע קשות בדיאטנים שהוכשרו לכך באמצעות תואר ראשון מקצועי ראוי בתזונה שימצאו את עצמם נאלצים להמתין לסטאג' עוד שנים רבות טרם יורשו לקבל רישיון דיאטן קליני.

4. לאשורו של עניין, להערכתנו זה לגיטימי שחברי כנסת המייצגים מגזר חברתי מסוים רוצים להיטיב עם המגזר שלהם, אולם לא כאשר הדבר עלול לסכן את בריאות הציבור. אנתנו גאים בעובדה כי בתוך הסקטור של הדיאטנים הקליניים ישנן גם דיאטניות מהמגזר החרדי שעובדות לרוב במגזר זה לאחר שהשלימו את התואר הראשון בתזונה במוסד להשכלה גבוהה כדת וכדין. עוד יצוין כי בפני סטודנטיות שהשלימו תואר ראשון בחינוך במוסד אקדמי מוכר להכשרת מורים ושהרחיבו במסגרת לימודיהם את הידע בנושאים בריאותיים פתוחה האפשרות בסיום התואר להירשם ללימודי השלמה (מקוצרים) לקבלת השלמה לתואר ראשון בתזונה באחד מהמוסדות האקדמיים המוכרים בארץ.

5. התכנית מהווה להערכתנו תקדים מסוכן שעלול לשמש מגזרים רבים אחרים, זאת כאשר כל מכללה שמלמדת מקצוע בריאותי כלשהו, (למשל לימודי תזונה אלטרנטיבית, תזונה סינית, מאמני ויועצי תזונה), יבואו וידרשו על סמך תקדים זה להכיר בתואר שהם מעניקים כתחליף לתואר ראשון בתזונה על מנת לקבל רישיון עיסוק במקצוע התזונה ממשרד הבריאות.

לסיכום, תכנית זו הינה להערכתנו הצעה בעייתית מאוד ומסוכנת שבמידה וחלילה תתקבל תגרום לנזק בריאותי קונקרטי ומשמעותי הן למגזר החרדי עצמו והן לכלל הציבור בישראל.

בכבוד רב,

עמית גנור, דיאטנית RD. MSc

מנכ"לית עמותת עתיד

עמותת הדיאטנים והתזונאים בישראל

